

May-June 2021, Volume 10, Issue 3

Development and Psychometrics "Scale of the Impact of Cross-Border Markets on the Lives of Indigenous Peoples"

Abdolreza Noor Mohammadi¹, Asghar Mohammadi^{2*}, Mansour Haghigatyan³

1-PhD Student in Sociology, Department of Social Issues, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Social Issues, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.

3-Associate Professor, Department of Social Issues, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.

Corresponding author: Asghar Mohammadi, Assistant Professor, Department of Social Issues, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.

Email: asghar.mode@gmail.com

Received: 16 Feb 2021

Accepted: 7 June 2021

Abstract

Introduction: The border cities of the country have potential shortages and it seems that the existence of border markets will help to eliminate these shortages. The purpose of this study is to design and psychometrics "Scale of the Impact of Cross-Border Markets on the Lives of Indigenous Peoples".

Methods: The present study was conducted by qualitative-quantitative (methodological) method. The number of samples in the qualitative part of 20 people included university lecturers and experts in the field of cross-border markets and sociology. In the quantitative part, content validity by qualitative method and quantitative (content validity ratio), face validity (qualitative method) by 10 faculty members were measured. The construct validity (exploratory and confirmatory factor analysis) with a sample of 744 and 200 indigenous peoples in Kermanshah province, respectively; Kurdistan Province; Ilam province, West Azerbaijan province was studied by cluster sampling method.

Reliability was calculated by internal consistency by calculating Cronbach's alpha coefficient and stability by test-retest at 2-week intervals with a sample of 30 indigenous of border markets. Data analysis was performed using SPSS. 24 and Amos .22.

Results: In the qualitative part, psychometrics "Scale of the Impact of Cross-Border Markets on the Lives of Indigenous Peoples" with 106 items and 11 subscales was developed. In the quantitative part, the validity of qualitative content was confirmed. Content validity was confirmed by quantitative method (content validity ratio) 0.85. The face validity of the scale was also confirmed. Exploratory factor analysis was reviewed with 86 items and finally 46 items and 5 subscales were confirmed. Reliability was obtained by internal consistency method by calculating Cronbach's alpha coefficient of 0.87 total scale and 0.78-0.95 subscales and stability for the whole instrument 0.93 and 0.97-0.91 subscales.

Conclusions: The "Scale of the Impact of Border Markets on the Lives of Indigenous Peoples" is a valid and reliable instrument. It is suggested to be used to measure the impact of border markets on the lives of indigenous peoples.

Keywords: Psychometrics, Border Markets, Indigenous Peoples.

طراحی و روان سنجی «مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی»

عبدالرضا نورمحمدی^۱، اصغر محمدی^{۲*}، منصور حقیقتیان^۳

۱- دانشجوی دکترای جامعه شناسی، گروه بررسی مسائل اجتماعی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران.
 ۲- استادیار، گروه بررسی مسائل اجتماعی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران.
 ۳- دانشیار، گروه بررسی مسائل اجتماعی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران.
 نویسنده مسئول: اصغر محمدی، استادیار، گروه بررسی مسائل اجتماعی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران.
 ایمیل: asghar.mode@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۷

چکیده

مقدمه: شهرهای مرزی کشور دارای کمبودهای بالقوه هستند و به نظر می رسد وجود بازارچه های مرزی کمک شایانی به برطرف نمودن این کمبودها، می نماید. هدف پژوهش حاضر، طراحی و روان سنجی "مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" می باشد.

روش کار: پژوهش حاضر به روش کیفی- کمی (روش شناختی) انجام شد. تعداد نمونه در مرحله کیفی ۲۰ تن شامل مدرسین دانشگاه و کارشناسان در حوزه بازارچه های مرزی و جامعه شناسی بود. در مرحله کمی، روایی محتوا به روش کیفی و کمی (نسبت روایی محتوا)، روایی صوری (به روش کیفی) توسط ۱۰ تن از اعضای هیات علمی اندازه گیری شد. روایی سازه (تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی) بترتیب با نمونه ۷۴۴ و ۲۰۰ تن از افراد بومی بازارچه های مرزی شیخ صالح (شهرستان ثلاث و بابا جانی) شوشمی (شهرستان پاوه) تپله کوه (شهرستان گیلانغرب) در استان کرمانشاه؛ سیف سقر (شهرستان سقر) در استان کردستان؛ مهران (شهرستان مهران) در استان ایلام و کیله (شهرستان سردشت) در استان آذربایجان غربی به روش خوشه ای (با فرمول کوکران) بررسی شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ و ثبات به روش آزمون مجدد با فاصله ۲ هفته با نمونه ای شامل ۳۰ نفر از افراد بومی بازارچه های مرزی محاسبه شد. تحلیل داده ها در نرم افزارهای آماری اس پی اس نسخه ۲۴ و آموس نسخه ۲۲ انجام شد.

یافته ها: در بخش کیفی، "مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" با ۱۰۶ عبارت و ۱۱ زیر مقیاس طراحی شد. در بخش کمی، روایی محتوای کیفی تایید شد. روایی محتوا به روش کمی (نسبت روایی محتوا) ۰/۸۵ و تایید گردید. همچنین، روایی صوری مقیاس نیز مورد تایید بود. تحلیل عاملی اکتشافی با ۸۶ عبارت بررسی و در نهایت ۴۶ عبارت و ۵ زیر مقیاس تایید گردید. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ کل مقیاس ۰/۸۷ و زیر مقیاس ها ۰/۹۵-۰/۷۸ و ثبات برای کل ابزار ۰/۹۳ و زیر مقیاس ها ۰/۹۷-۰/۹۱ بدست آمد.

نتیجه گیری: "مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" ابزاری روا و پایا می باشد. پیشنهاد می شود جهت سنجش تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی استفاده گردد.

کلیدواژه ها: روان سنجی، بازارچه های مرزی، مردمان بومی.

مقدمه

خرد و کوچک، دارای شرایط و قوانین خاصی است که آن را از مفهوم بازار متمایز می کند. به طور مسلم این قوانین و خصوصیات بسته به شرایط پیرامونی که هر بازارچه در آن واقع می شود، متفاوت است (۲). بازارچه مرزی (border market) مطابق ماده ۲۲ آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات، «محوطه ای است محصور

بازار (market) به عنوان محل برقراری کنش های اقتصادی بخشی از سازمان اجتماعی نهاد اقتصاد است و ساختاری اجتماعی است که تسهیل کننده کنش متقابل بین تعداد زیادی از کنش گران است و سرمشق اصول نوین کنش و نظم است (۱). بعلاوه، بازارچه در مقیاسی

لذا با توجه به ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بازارچه های مرزی، پرداختن به آن و برنامه ریزی دقیق برای آن می توان بسیاری از مسائل و مشکلات مردمان شهرهای مرزی را کاهش داد (۸). یکی از مسائل بازارچه های مرزی ورود کالای غیر قانونی از طریق معبرهای مختلف مرزی است که این امر می تواند منجر به گسترش فرهنگ تجمل گرایی، مصرف گرایی، هدر رفتن سرمایه های اجتماعی، افزایش بی نظمی اجتماعی و کاهش امنیت اجتماعی شود (۹). اهالی مرزنشین در بسیاری از نواحی مرزی با افراد آن سوی مرز رابطه های فرهنگی، خویشاوندی، قومی و اجتماعی داشته، وجود زبان مشترک و آداب و رسوم اجتماعی نزدیک به هم سبب نزدیکی ساکنین این نواحی به یکدیگر شده است. این امر باعث می شود بازارچه های دو سوی مرز به حالت بومی برای ساکنین دو طرف می شود و طرفین می توانند با اطمینان و شناخت بیشتری به مبادله با یکدیگر بپردازند، لذا زبان مشترک این ارتباطات را نزدیکتر می کند. برای مثال بازارچه های مرزی در ناحیه کردنشین عراق تمایل زیادی به مبادله با مناطق کردنشین کشور ما داشته اند. یکی از دلایل رونق بازارچه ها در این ناحیه را می توان وجود مشترکات فرهنگی و قومی دانست (۱۰). همچنین، بررسی ها حاکیست در برخی مناطق مرزنشین از گذشته به لحاظ همگنی های بوم شناسی (ecology)، خصوصیات اجتماعی و قرابت های قومی با مردم مرزنشین آن سوی مرزها، پیوسته انگیزه ساز بسیاری از مبادلات ناخواسته، جابجایی و انتقال جمعیت به صورت کوچ های دسته جمعی به کشورهای همسایه و شهرهای بزرگ بوده است. این امر سبب اثرات منفی بر پیکر امور اقتصادی و بازرگانی کشور، آشفتگی و ناامنی ساختاری و عدم ثبات جمعیت مناطق مرزنشین می شود (۱۱).

در خصوص بازارچه های مرزی و تاثیرات آن بر زندگی مردمان بومی، پژوهش های متعددی در داخل و خارج کشور انجام شده است؛ اما، آنچه که در این بررسی ها حائز اهمیت می باشد، ابزار مورد استفاده در این قبیل از پژوهش هاست که می بایست از جهت روا و پایا بودن بررسی گردد. بدری و همکاران (۱۲) در پژوهش خود جهت سنجش تأثیر بازارچه های مرزی بر ارتقاء شاخص های اقتصادی - اجتماعی مناطق روستایی مرزنشین باشماق مریوان، ابزاری طراحی نموده اند که تنها شاخص های اقتصادی - اجتماعی را مورد سنجش قرار داده است.

در نقطه صفر مرزی و در جوار گمرکات مجاز به انجام تشریفات ترخیص کالا، یا مکان هایی که طبق تفاهم نامه های منعقد شده بین جمهوری اسلامی ایران و کشورهای هم جوار تعیین می شود که اهالی دو طرف مرز می توانند کالاها و محصولات مورد نیاز را با رعایت مقررات صادرات و واردات و ضوابط مقرر در این ماده در بازارچه ها عرضه نمایند» (۳). عبارت ساده تر، بازارچه مرزی محوطه ای است محصور در نقطه صفر مرزی و یا مکان هایی است که طبق تفاهم نامه های منعقد شده بین ایران و کشورهای همسایه ایجاد شده و امکان صادرات و واردات کالا را با برخی تسهیلات میسر می کند (۴).

امروزه در اکثر کشورهای در حال توسعه سطح قابل توجهی از نیاز مردم مرزنشین از طریق مبادلات مرزی تأمین می شود. اینگونه مبادلات علی رغم غیر رسمی و محلی بودن آن دارای نقش پر اهمیتی در مبادلات میان کشورهای همسایه بوده و باعث بهبود زندگی ساکنان نقاط مرزی می شود (۵). در این زمینه، کشورها اعم از توسعه یافته و یا در حال توسعه با توجه به ویژگی های منطقه ای و برای دستیابی به اهدافی نظیر توسعه اقتصاد ملی، جذب سرمایه های خارجی، استفاده از برتری های نسبی، ایجاد فرصت های شغلی، تربیت نیروی انسانی، افزایش داده های ناشی از فعالیت های خدماتی، آشنایی تجربی با اقتصاد جهانی، توسعه منطقه ای و تبدیل بخش های عقب مانده به قطب های توسعه، اقدام به ایجاد بازارچه های مرزی نموده اند (۶). شایان ذکر است که ایران به فرایند توسعه مناطق مرزی، به دلیل پراکندگی منابع آب و خاک و سکونتگاه های آن، مشهود است، همچنین با توجه به تعداد مردمان ساکن در مرزها و نوع تعامل آنها با مردمان آن سوی مرزها، توسعه مناطق مرزی تاثیرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی ویژه ای را رقم خواهد زد (۷).

بازارچه های مرزی، بخشی از بازرگانی خارجی محسوب می شود که برای مبادلات، مردم مناطق مرزنشین در نظر گرفته شده و کمترین اثر وجود این بازارچه ها، بالا بردن درصد ماندگاری مرزنشینان در مناطق مرزی و افزایش ضریب امنیتی برای کشورهاست و ایجاد و توسعه بازارچه های مرزی علاوه بر نقش اقتصادی در نواحی مرزی، پیامدهایی اجتماعی و فرهنگی نیز به دنبال دارد که باعث بهبود استانداردهای زندگی مردم، کاهش فقر، توزیع مناسب درآمد، ایجاد روابط دوستی و آشنایی بیشتر، تسریع همکاری های بیشتر بین نواحی مرزی می شود.

همچنین، حمزه پور و فخری (۳) جهت تحلیل نقش بازارچه های مشترک مرزی در ارتقای امنیت مناطق مرز نشین سردشت و پیرانشهر، ابزاری طراحی نمودند که فقط امنیت مناطق مرز نشین را می سنجد. در چندین پژوهش مشابه نیز (۱۳، ۱۴، ۹) ابزاری که روا و پایا باشد، یافت نگردید. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف، طراحی و روان سنجی «مقیاس تاثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی» انجام شد.

روش کار

روش پژوهش حاضر کیفی- کمی (روش شناختی) می باشد. محیط پژوهش در بخش کیفی شامل دانشگاه رازی کرمانشاه (دانشکده علوم اجتماعی)، دانشگاه کردستان (دانشکده علوم انسانی و اجتماعی)، قسمت اداری بازارچه های مرزی و اداره گمرکات استان های آذربایجان غربی (شهرستان سردشت)، کردستان (شهرستان سقز)، کرمانشاه (شهر کرمانشاه) و ایلام (شهرستان مهران) بود. جامعه آماری پژوهش شامل ۴۹۶ تن شامل خبرگان اعم از مدرسین دانشگاه (در رشته های اقتصاد، جامعه شناسی و مسائل اجتماعی) و کارشناسان در حوزه بازارچه های مرزی و جامعه-شناسی استان های کرمانشاه (شامل شهر کرمانشاه و شهرستان های ثلاث باباجانی، پاوه و گیلانغرب) ایلام (شهرستان مهران) کردستان (شهرستان سقز) آذربایجان غربی (شهرستان سردشت) بودند. معیارهای ورود در این بخش نیز، داشتن حداقل ۵ سال سابقه کاری (در حوزه بازارچه های مرزی و جامعه شناسی)، مدرس دانشگاه در حوزه رشته های مدیریت، اقتصاد، جامعه شناسی یا مسائل اجتماعی باشند و یا کارشناس بازارچه های مرزی از شهرستان های گیلانغرب، ثلاث باباجانی، پاوه، مهران، سقز و سردشت می باشند. ملاحظات اخلاقی بخش کیفی هم، شامل مواردی از این قبیل بود که هر زمان که نمونه ها تمایل به ادامه نداشتند، مختار به خروج از پژوهش بودند. جمع آوری داده ها در این قسمت به روش دلفی (Delphi method) بود و از آنجا که در روش دلفی، مشارکت کنندگان نقش محوری ایفا می کنند، بایستی معیارهای شفاف برای انتخاب آنها وجود داشته باشد. لذا تعداد مشارکت کنندگان بستگی زیادی به موضوع و همچنین زمان و منابع در دسترس دارد. در روش دلفی از ۷ تن تا ۱۰۰۰ تن نیز انجام می شود اما گروههایی با ۱۰ تا ۵۰ تن پیشنهاد می شود (۱۵). لذا، در پژوهش حاضر

بعنوان نمونه، ۲۰ تن از مدرسین دانشگاه (در رشته های جامعه شناسی و مسائل اجتماعی) و مدیران و کارشناسان ارشد فعال در ۱۲ بازارچه مرزی استان کرمانشاه شامل بازارچه های مرزی پرویزخان (قصرشیرین)، شیخ صالح (ثلاث باباجانی)، سومار (شهرستان سرپل ذهاب) تپله کو (شهرستان گیلانغرب)، شوشمی (شهرستان پاوه)؛ استان کردستان شامل بازارچه های مرزی سیران بند (شهرستان بانه)، سیف سقز (شهرستان سقز)، باشماق (شهرستان مریوان)؛ استان آذربایجان غربی شامل بازارچه های مرزی کیله (شهرستان سردشت)، صنم بلاغی (شهرستان پلدشت)، تمرچین (شهرستان پیرانشهر) و استان ایلام شامل بازارچه مرزی مهران (شهرستان مهران) می باشد. روش نمونه گیری هدفمند، انتخاب و وارد پژوهش شدند. شایان ذکر است که نمونه گیری تا اشباع نظری ادامه داشت. در این مرحله از کار، ابتدا مفهوم بازارچه های مرزی و مردمان بومی بازارچه های مرزی با استفاده از منابع و مروری بر مقالات موجود انجام گرفت. سپس با دریافت مجوز از حراست دانشگاه های رازی کرمانشاه، دانشگاه کردستان و اداره گمرکات استان های ایلام، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی برای مصاحبه، اقدام شد. جلسات مصاحبه بنا به نظر مصاحبه شوندگان و ترجیحاً در اتاق کار و جهت ایجاد محیطی آرام و بدون هیاهو، برگزار شد که پس از انجام مصاحبه با ۲۰ تن اشباع اطلاعاتی، حاصل گردید. به منظور افزایش دقت مطالعه و جلوگیری از فراموشی از دستگاه ضبط صوت استفاده شد. شایان ذکر است، برخی مصاحبه ها به دلیل محدودیت مراجعه حضوری، به صورت غیرحضوری و از طریق ارسال الکترونیک (ایمیل، تلگرام و واتساپ) انجام گردید. سوالات مصاحبه از این قرار بود:

- بازارچه های مرزی چه تاثیری بر فرهنگ مردم، تبادل فرهنگی و آئین های سنتی مردم بومی شهرهای مرزی دارد؟

- بازارچه های مرزی چه تاثیری بر گسترش فرهنگ گردشگری در بین مردم بومی شهرهای مرزی دارد؟

- بازارچه های مرزی چه تاثیری بر الگوی مصرف گرای، امنیت اقتصادی و امنیت اجتماعی در بین مردم بومی شهرهای مرزی دارد؟

- بازارچه های مرزی چه تاثیری بر محرومیت زدایی و کاهش مهاجرت در بین مردم شهرهای مرزی دارد؟

- بازارچه های مرزی چه تاثیری بر اشتغالزایی در

کو (شهرستان گیلانغرب)، شوشمی (شهرستان پاوه)، استان کردستان شامل بازارچه های مرزی سیران بند (شهرستان بانه) سیف سقز (شهرستان سقز) باشماق (شهرستان مریوان) استان آذربایجان غربی شامل بازارچه های مرزی کیله (شهرستان سردشت) صنم بلاغی (شهرستان پلدشت) تمرچین (شهرستان پیرانشهر) و استان ایلام شامل بازارچه مرزی مهران (شهرستان مهران) بود که جمعیتی حدود ۱۰۴۵۵۴۳ تن را شامل می شد. در این مرحله با توجه به وسعت زیاد و همچنین در دسترس نبودن لیست ساکنان بومی بازارچه های مرزی، از روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای، به منظور نمونه گیری استفاده گردید. در نمونه گیری خوشه ای گروه ها ناهمگن بوده و این روش زمانی به کار می رود که فهرستی از افراد جامعه در دسترس نباشد و یا توزیع جغرافیایی افراد پراکنده و گسترده است (۱۸). در این مرحله با توجه به وسعت و پراکندگی جامعه آماری، ابتدا به صورت تصادفی ساده از بین شهرستان های دارای بازارچه هر استان، یک الی چند شهرستان (سردشت، مهران، سقز، ثلاث باباجانی، پاوه، گیلانغرب) انتخاب گردید. سپس با مراجعه به مناطق با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای، در بین مردم ساکن در بازارچه گردآوری گردید. در مورد نمونه گیری بر اساس فرمول کوکران، این نکته قابل توجه است که حد مطلوب اطمینان در این پژوهش همانند اغلب مطالعات علوم اجتماعی، مساوی ۹۵٪ در نظر گرفته شده است که در این صورت مقدار T مساوی با ۱/۹۶ می باشد. برای تعیین واریانس، می توان از پیش برآورد P استفاده کرد (۱۵). در بیشتر گزارش های پژوهشی برای گزارش معنادار بودن تفاوت یا رابطه ی میان متغیرها از سطح معناداری که معمولاً در علوم انسانی ۰/۰۵ است استفاده می شود و با نماد P نمایش داده شده و در مطالعات علوم انسانی ۰/۰۵ و در علوم پزشکی ۰/۰۱ در نظر گرفته می شود (۱۹). در این پژوهش، فرمول کوکران را به شرح زیر بود:

$$N=1045543$$

$$n = \text{تعداد نمونه}$$

$$t = 1/96 \text{ (ضریب اطمینان ۹۵ درصد)}$$

$$P = 0/5 \text{ (احتمال وجود صفت معین در نمونه)}$$

$$d = 0/01 \text{ (دقت احتمالی مطلوب یا نصف فاصله اطمینان)}$$

$$q = 0/5 \text{ (احتمال عدم وجود صفت معینی در نمونه)}$$

شهرهای مرزی دارد؟

- بازارچه های مرزی چه تاثیری بر افزایش رشد جمعیت

به صورت مناسب و ناهمگون در مناطق مرزی دارد؟

- بازارچه های مرزی چه تاثیری بر گرایش به قاچاق

کالا در شهرهای مرزی دارد؟

هر مصاحبه حدوداً به مدت ۳۰ دقیقه به طول انجامید. در نهایت، مصاحبه های انجام شده کلمه به کلمه روی کاغذ آورده و به طور همزمان با فرآیند جمع آوری داده ها تحلیل شدند. در تحلیل داده های کیفی مراحل زیر طی شد:

۱- مرور داده ها ۲- تدوین راهنمای کدگذاری ۳-

سازماندهی داده ها ۴- طبقه بندی داده ها ۵- کدگذاری

باز ۶- کدگذاری محوری ۷- تدوین گزارش نهایی داده

های کیفی (۱۶).

سپس روایی محتوا به دو شکل کیفی کمی (نسبت روایی

محتوا) انجام شد. برای اندازه گیری نسبت روایی محتوا

(Content Validity Ratio)، نمونه ای از ۱۰ تن از اعضای

هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در رشته های جامعه

شناسی و مسائل اجتماعی انتخاب شد. ابتدا با استفاده از

جدول Lawshe و جدول تعیین حداقل ارزش (۱۷)، از نمونه

ها، خواسته شد تا هریک از عبارت ها را بر اساس طیف

۳ بخشی لیکرت: «عبارت ضروری است»، «عبارت مفید

است ولی ضروری نیست» و «عبارت ضرورتی ندارد»

طبقه بندی کنند. پس از گردآوری دیدگاه خبرگان مذکور،

نسبت روایی محتوا محاسبه شد.

بررسی روایی صوری (به روش کیفی)، مقیاس در اختیار

۱۰ تن از اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در

رشته های جامعه شناسی و مسائل اجتماعی قرار گرفت و

عباراتی که براساس نظر مشارکت کنندگان دارای ابهام در

مورد برداشت های اشتباه از عبارات مطرح شده، دشواری

درک عبارات و واژگان بود، اصلاح گردید.

روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی و سپس تحلیل

عاملی تاییدی انجام شد. در بخش تحلیل عاملی اکتشافی،

محیط پژوهش این بخش، شامل ۱۲ بازارچه مرزی غرب

کشور استان های آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه و

ایلام بود. جامعه آماری نیز، شامل کلیه ساکنان بومی ۱۲

بازارچه مرزی غرب کشور (بازارچه مرزی استان کرمانشاه

شامل بازارچه های مرزی پرویزخان (قصرشیرین)، شیخ

صالح (ثلاث باباجانی)، سومار (شهرستان سرپل ذهاب) تپله

استفاده از نرم افزارهای اس پی اس اس نسخه ۲۴ و آموس نسخه ۲۴ صورت گرفته است.

$$n = \frac{Nt^2 pq}{(n-1)d^2 + t^2 pq}$$

یافته ها

در بخش کیفی پژوهش، پس از انجام مصاحبه با متخصصین مربوطه، پژوهشگران با رعایت اصول مربوط به طراحی ابزار جمع آوری داده ها، «مقیاس تاثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی» با ۱۰۶ عبارت و ۱۱ زیر مقیاس شامل: سرمایه اجتماعی (social capital)، سرمایه فرهنگی (cultural capital)، امنیت اجتماعی (social Security)، کیفیت زندگی (quality of life)، سبک زندگی (lifestyle)، گردشگری (tourism)، اشتغالزایی (employment)، تغییرات فرهنگی (cultural change)، تغییرات جمعیتی (demographic change)، سیاست گذاری اقتصادی (economic policy)، بازارچه های مرزی (border markets) را طراحی نمودند. ۵ عبارت آخر مقیاس (عبارات ۱۰۶-۱۰۱) بصورت سوال باز طراحی شد.

در روش روایی محتوا به روش کیفی، پیشنهادات ارائه شده توسط صاحب نظران (۱۰ تن مذکور در قسمت روش کار) در مورد دستور زبان، استفاده از کلمات مناسب، قرارگیری عبارت ها در جای مناسب خود، نمره دهی مناسب و تناسب ابعاد انتخاب شده در مقیاس اعمال گردید. همچنین به منظور سنجش کمی روایی محتوا، از نسبت روایی محتوای استفاده شد و برای سنجش نسبت روایی محتوا براساس قضاوت ۱۰ متخصص، نقطه برش ۰/۶۲ طبق جدول Lawshe در نظر گرفته شد (۲۱). در مطالعه حاضر نسبت روایی محتوا برای کل عبارت های مقیاس (برابر ۰/۸۵)، بالای ۰/۷۰ و نشان دهنده روایی مناسب ابزار پژوهش می باشد (۲۰).

اطلاعات جمعیت شناختی نمونه های شرکت کننده در بخش سنجش روایی محتوا (نوع کمی) بدین شرح بود که: دارای رده سنی ۶۷-۴۴ سال، سابقه شغلی ۳۰-۸ سال، از نظر جنسیت، همگی مرد، از نظر مرتبه علمی ۶ تن استادیار، ۳ تن دانشیار و ۱ تن استاد تمام و از نظر رشته تحصیلی ۷ تن جامعه شناسی، ۱ تن روابط بین الملل، ۱ تن اقتصاد و ۱ تن مدیریت بازرگانی بودند. در بررسی روایی صوری (به روش کیفی)، ۸۶ عبارت تایید شد.

برای سنجش روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی، مشخصات کل افراد شرکت کننده در مطالعه (۷۴۴ نفر) بدین

همان گونه که در فرمول کوکران محاسبه گردید تعداد نمونه پژوهش در بخش کمی برای سنجش روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی از ساکنان مناطق بومی بازارچه ی مرزی در استان های آذربایجان غربی (شهرستان سردشت)، کردستان (شهرستان سقز)، کرمانشاه (شهرستان های ثلاث باباجانی، پاوه، گیلانغرب)، ایلام (شهرستان مهران) تعداد ۷۴۴ تن بدست آمد. معیارهای ورود در بخش کمی عبارت بود از: دارا بودن سن ۶۵-۱۸ سال، بومی و ساکن یکی از مناطق بازارچه های مرزی یکی از استان های آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه و ایلام باشند.

در بخش تحلیل عاملی تاییدی، جهت تخمین تعداد نمونه، در این زمینه با عنایت به اینکه اگر تعداد عبارات زیاد باشد، بر اساس اهداف پژوهش می توان بطور کلی، اندازه نمونه را بین ۲۰۰-۱۰۰ تن در نظر گرفت (۲۰). لذا، ۲۰۰ تن از ساکنان مناطق بومی بازارچه ی مرزی (ساکنان مناطق بومی بازارچه ی مرزی واقع در استان های آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه و ایلام)، بعنوان نمونه به روش تصادفی ساده برای سنجش روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی، انتخاب و وارد پژوهش شدند. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ و ثبات به روش آزمون مجدد به فاصله زمانی ۲ هفته در نمونه ۳۰ تن از ساکنان بازارچه های مرزی انجام شد.

ملاحظات اخلاقی نیز در کل پژوهش، بدین صورت بود که هر زمان که نمونه ها تمایل به ادامه نداشتند، مختار به خروج از پژوهش بودند و اطمینان دادن به مشارکت کنندگان برای محرمانه نگه داشتن نام آن ها و حفظ رازداری از اصول اخلاقی این پژوهش انجام شد. جهت تحلیل داده ها در ۲ بخش توصیفی از تعداد، درصد، میانگین و انحراف معیار و در بخش استنباطی به منظور تعیین وجود یا عدم وجود همبستگی بین متغیرها، برآورد و تعمیم نتایج به دست آمده از تعداد نمونه به جامعه آماری کل و به دلیل رتبه ای بودن متغیرها مورد تحلیل در فرضیات و سنجش و اندازه گیری آن ها در یک زمان مشخص و واحد، از تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. در نهایت، تحلیل نتایج حاصله با

غربی: شهرستان سردشت بوده است. جهت اطمینان از کافی بودن تعداد نمونه و تناسب داده ها به منظور انجام تحلیل عاملی اکتشافی، شاخص کفایت نمونه گیری (KMO)، و برای تعیین ابعاد، از آزمون کرویت بارتلت استفاده گردید، که نتایج بدست آمده در (جدول ۱) نشان داده شده است.

جدول ۱: شاخص کفایت نمونه گیری (KMO)، و نتایج آزمون کرویت بارتلت

KMO	آماره بارتلت (مجذور خی دو)	درجه آزادی	P-Value
۰/۹۰۲	۶۹۹۲/۰۲۴	۷۴۳	۰/۰۰۱

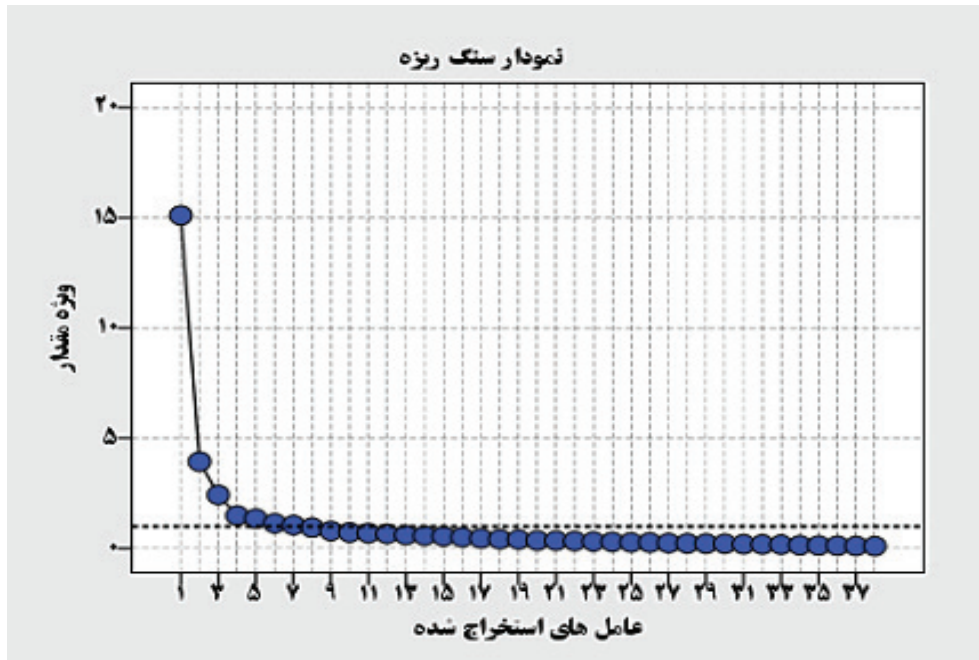
ریزه ارائه شده توسط نرم افزار همخوانی دارد (نمودار ۱). بنابراین، با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی، مقیاس با ۸۶ عبارت به ۵ عامل تبدیل گردید. در مرحله تحلیل عاملی اکتشافی، نقاط برش بارهای عاملی براساس جدول Stevens (۲۲) برابر با ۰/۵۱۲ انتخاب گردید. بنابراین عباراتی که در هیچ کدام از عامل ها قرار نگرفتند و یا بار عاملی ضعیفی داشتند (بار عاملی کمتر از ۰/۵۱۲) حذف شدند. در نهایت ۴۶ عبارت مورد تایید قرار گرفتند. پس از استخراج عوامل، هر یک از آن ها بر اساس عبارات هر عامل نامگذاری گردید (جدول ۲).

صورت بود که تعداد ۵۲۷ نفر (۷۰/۸ درصد) مرد و ۲۱۷ نفر (۲۹/۲ درصد) زن بودند. همچنین محل سکونت ۱۱ درصد از افراد نمونه استان کرمانشاه: شهرستان ثلاث باباجانی، ۱۲ درصد شهرستان گیلانغرب ۸/۲ درصد، شهرستان پاوه، ۳۶ درصد استان کردستان: شهرستان سقز ۶/۷ درصد، استان ایلام: شهرستان مهران، ۲۶/۱ درصد، استان آذربایجان

با توجه به داده‌های جدول بالا ملاحظه می‌گردد که؛ شاخص کفایت نمونه گیر بیشتر از ۰/۷۰ است. لذا نمونه‌گیری از کفایت لازم برخوردار است و داده‌ها از توانایی عاملی شدن خوبی برخوردارند. بنابراین، می‌توان تحلیل عاملی را با اطمینان بالا انجام داد. همچنین معناداری آزمون بارتلت (P-Value = ۰.۰۰۱) نشان می‌دهد که فرض همانی بودن ماتریس همبستگی رد شده و تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار (الگوی عاملی) مناسب است. یافته های تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از چرخش پروماکس نشان داد، ۴ عامل اصلی شناسایی شد که با نمودار سنگ

جدول ۲: ماتریس همبستگی چرخشی بین عبارت ها و مقادیر بار عاملی

بازارچه های مرزی	مقدار بار عاملی	کیفیت زندگی	مقدار بار عاملی	سبک زندگی	مقدار بار عاملی	تغییرات فرهنگی	مقدار بار عاملی	وضعیت گردشگری	مقدار بار عاملی
Q1	۰/۷۸۵	Q1	۰/۷۹۶	Q1	۰/۷۲۱	Q1	۰/۷۴۵	Q1	۰/۷۹۶
Q2	۰/۷۷۱	Q2	۰/۹۸۴	Q2	۰/۷۱۴	Q2	۰/۷۳۲	Q2	۰/۹۸۴
Q3	۰/۷۳۵	Q3	۰/۷۴۵	Q3	۰/۶۸۷	Q3	۰/۷۲۶	Q3	۰/۷۴۵
Q4	۰/۶۹۷	Q4	۰/۹۳۶	Q4	۶۶۵	Q4	۰/۷۱۴	Q4	۰/۹۳۶
Q5	۰/۶۸۴	Q5	۰/۷۲۵	Q5	۰/۶۴۸	Q5	۰/۶۹۵	Q5	۰/۷۲۵
Q6	۰/۶۴۷	Q6	۰/۷۰۲	Q6	۰/۶۴۲	Q6	۰/۶۵۴	Q6	۰/۷۰۲
Q7	۰/۶۲۸	Q7	۰/۶۸۷	Q7	۰/۶۲۵	Q7	۰/۶۳۲	Q7	۰/۶۸۷
Q8	۰/۶۲۶	-	-	-	-	Q8	۰/۶۱۲	-	-
Q9	۰/۶۱۷	-	-	-	-	-	-	-	-
Q10	۰/۶۰۶	-	-	-	-	-	-	-	-
Q11	۰/۵۸۸	-	-	-	-	-	-	-	-
Q12	۰/۵۸۳	-	-	-	-	-	-	-	-
Q13	۰/۵۷۹	-	-	-	-	-	-	-	-
Q14	۰/۵۷۳	-	-	-	-	-	-	-	-
Q15	۰/۵۶۹	-	-	-	-	-	-	-	-
Q16	۰/۵۶۱	-	-	-	-	-	-	-	-
Q17	۰/۵۵۶	-	-	-	-	-	-	-	-

نمودار ۱: عامل های استخراج شده با استفاده از نمودار سنگ ریزه

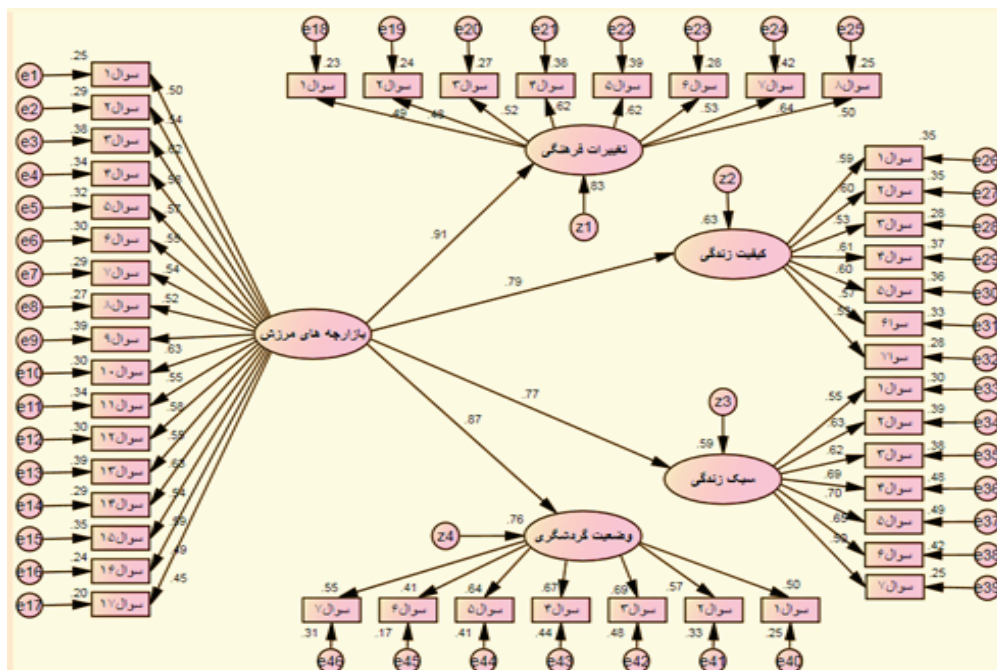
شاخص برازندگی (NFI) بیشتر از ۰/۹۰، شاخص نیکویی برازش (GFI) بیشتر از ۰/۹۰، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) بیشتر از ۰/۹۰، شاخص تناسب برازش (NFI) بیشتر از ۰/۹۰ و ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) برابر با ۰/۰۴ بودند که نتایج حاکی از مطلوب بودن الگو است (جدول ۳). در (نمودار ۲)، الگوی نهایی پژوهش به نمایش در آمده است.

برای سنجش روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی نیز ۴۶ عبارت و ۵ زیر مقیاس مورد بررسی قرار گرفتند. شاخص های ارزیابی کلیت الگوی در مجموع نشان دهنده این است که الگو تدوین شده، توسط داده های گردآوری شده حمایت می شوند و به عبارتی دیگر، برازش داده به الگو برقرار است. اغلب شاخص ها در دامنه قابل قبول قرار دارند. شاخص کائی اسکور نسبی (CMIN/DF) کوچکتر از ۵، شاخص برازش تطبیقی (CFI) بیشتر از ۰/۹۰،

جدول ۳: شاخص های ارزیابی کلیت الگوی پژوهش

شاخص ها	ارزش پیشنهادی	الگو
شاخص کائی اسکور نسبی	$\leq 3/0$	۲/۲۲۵
شاخص برازش تطبیقی	$\geq 0/9$	۰/۹۸۲
شاخص نیکویی برازش	$\geq 0/9$	۰/۹۳۷
شاخص تناسب برازش	$\geq 0/9$	۰/۹۵۷
شاخص برازندگی فزاینده	$\geq 0/9$	۰/۹۸۶
شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	$\geq 0/9$	۰/۹۲۱
ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	$\leq 0/08$	۰/۰۵۶

نمودار ۲: الگوی نهایی الگوی پژوهش

سنجش تأثیر بازارچه های مرزی بر ارتقاء شاخص های اقتصادی- اجتماعی مناطق روستایی مرز نشین باشماق مریوان، طراحی شده بود، روایی محتوای کیفی ابزار را توسط نظر چند تن از مدرسین دانشگاهی (تعداد و تخصص ذکر نشده) سنجیده و مورد تایید گزارش نموده اند. همچنین پایایی ابزار را نیز به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ در نمونه ۳۶۰ تن از سکنه مناطق روستایی مرز نشین باشماق مریوان محاسبه و ۰/۷۸ گزارش نموده اند. تعداد عبارات ابزار پژوهش بدری و همکاران (۱۲) گزارش نشده است، اما برای هر کدام از زیر مقیاس های اقتصادی (اشتغال، درآمد، هزینه های زندگی) و اجتماعی (مشارکت اجتماعی، روحیه کارگروهی و تعاملات اجتماعی)، ۳ زیرمقیاس شناسایی شده است. تفاوتی که در بین ابزار طراحی شده در پژوهش حاضر با ابزار پژوهش بدری و همکاران (۱۲) وجود دارد، از نظر عنوان و محدوده سنجش ابزار، بدین ترتیب است که "مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی"، زندگی مردمان بومی را از جهات مختلفی (اعم از کیفیت زندگی، سبک زندگی، فرهنگی، گردشگری) مورد سنجش قرار می دهد؛ اما ابزار طراحی شده در پژوهش بدری و همکاران (۱۲)، تنها به ۲ بعد اقتصادی و اجتماعی پرداخته است. همچنین، از جهت سنجش روایی و پایایی به این شرح است که در پژوهش حاضر ۵ نوع روایی (صوری، نسبت روایی محتوا به روش

ضرایب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس ها بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۵ و برای کل مقیاس ۰/۸۷ بدست آمد. همچنین، ثبات به روش آزمون مجدد در زیر مقیاس های مختلف بین ۰/۹۱ تا ۰/۹۷ و در کل مقیاس ۰/۹۳ بود که نشان دهنده پایایی خوب مقیاس می باشد.

بنابراین، "مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" با ۴۶ عبارت و ۵ زیر مقیاس شامل بازارچه های مرزی (border markets) (۱۷ عبارت: ۱-۱۷)، کیفیت زندگی (quality of life) (۷ عبارت: ۱۸-۲۴)، سبک زندگی (lifestyle) (۷ عبارت: ۲۵-۳۱)، تغییرات فرهنگی (cultural change) (۸ عبارت: ۳۲-۳۹) و وضعیت گردشگری (tourism situation) (۷ عبارت: ۴۰-۴۶)، طراحی شد.

بحث

پژوهش حاضر با هدف طراحی و روان سنجی "مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" انجام گردید. نتایج طراحی "مقیاس تأثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" را با ۴۶ عبارت و ۵ زیر مقیاس شامل بازارچه های مرزی (۱۷ عبارت: ۱-۱۷)، کیفیت زندگی (۷ عبارت: ۱۸-۲۴)، سبک زندگی (۷ عبارت: ۲۵-۳۱)، تغییرات فرهنگی (۸ عبارت: ۳۲-۳۹) و وضعیت گردشگری (۷ عبارت: ۴۰-۴۶)، نشان داد.

در این راستا، نتایج پژوهش بدری و همکاران (۱۲) که برای

بازارچه های مرزی علاوه بر اینکه هر روزه پذیرای افرادی هستند که به منظور داد و ستد و خرید، از نقاط مختلف کشور و شهرهای دور و نزدیک به آنجا مراجعه می کنند، از سوی دیگر، با توجه به طبیعت بکر و زیبای این مناطق، پذیرای گردشگرانی نیز هستند که به منظور استفاده از جاذبه های تاریخی، طبیعی و فرهنگی به این مناطق، سفر می کنند. بعلاوه، یافته های پژوهش حاضر نشان داد که وجود بازارچه های مرزی بر کیفیت زندگی و سبک زندگی ساکنان این مناطق نیز، اثرگذار بوده است. در این راستا، نتایج پژوهش Ladhari (۲۶) و امان پور و همکاران (۲۳) همسو بوده به این صورت که وجود بازارچه های محلی علاوه بر افزایش سطح کیفیت زندگی، سبک زندگی مردمان بومی این مناطق را نیز تحت تاثیر قرار داده و تغییر در نوع تفریحات، گذران اوقات فراغت، توجه به جسم و روان را به همراه داشته است. در تبیین این یافته می توان چنین ادعان داشت که احتمالاً به دلیل واردات اجناس خارجی از جمله کالاهای مرتبط با چاقی، لاغری و تناسب اندام، ریزش مو و غیره، به بازارچه ها و در دسترس بودن اینگونه محصولات، باعث افزایش توجه و مصرف ساکنان به اینگونه محصولات، شده است.

در نهایت، از جمله یافته های مقیاس طراحی شده در پژوهش حاضر، شناسایی زیر مقیاس تغییرات فرهنگی در بین مردم بومی شهرهای مرزی بود که با نتایج پژوهش Buhalis و همکاران (۲۷) همسو بوده و نشان از وجود رابطه بین بازارچه های مرزی و تغییرات فرهنگی در مردمان بومی این مناطق دارد. این یافته را نیز شاید چنین بتوان تبیین نمود که وجود اقوام مختلف با آئین ها، رسومات، زبان و گویش های متفاوت در بازارچه و ارتباطات هر روزه با این اقوام و قومیت ها باعث ایجاد تغییرات فرهنگی در بین ساکنان بازارچه ها شده است که این امر می تواند موجب تغییر برخی از آداب و رسوم خاص قومی مردمان این مناطق، نیز گردد.

نتیجه گیری

در پژوهش حاضر، "مقیاس تاثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" با ۴۶ عبارت و ۵ زیر مقیاس (شامل بازارچه های مرزی، کیفیت زندگی، سبک زندگی، تغییرات فرهنگی و وضعیت گردشگری) طراحی و روان سنجی گردیده است. مقیاس نامبرده، در جهت سنجش تاثیر بازارچه های

کمی و کیفی، روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی (سنجیده شده و همبند، پایایی به ۲ روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ و ثبات به روش آزمون مجدد مورد سنجش و تایید قرار گرفته است که حاکی از روا و پایا بودن ابزار طراحی شده در پژوهش حاضر می باشد.

از دیگر پژوهش های مرتبط و مشابهی که یافت گردیده، پژوهش حمزه پور و فخری (۳) می باشد که جهت تحلیل نقش بازارچه های مشترک مرزی در ارتقای امنیت مناطق مرزنشین سردشت و پیرانشهر، ابزاری طراحی نموده بودند. ابزار طراحی شده دارای ۶ زیر مقیاس (اشتغال غیرمستقیم، میزان تامین کالا، امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی، تاثیر بازارچه بر جلوگیری از مهاجرت، قاچاق کالا) بود. تعداد عبارات و عنوان ابزار گزارش نگردیده است. حمزه پور و فخری (۳) برای این ابزار یک نوع روایی (روایی سازه به روش تحلیل عاملی اکتشافی) سنجیده و پایایی را هم به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ سنجیده اند که برای زیر مقیاس ها به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۶۷، ۰/۸۴، ۰/۸۲ و ۰/۷۷ گزارش شده است. تفاوت موجود بین ابزار طراحی شده در پژوهش حاضر و پژوهش حمزه پور و فخری (۳) می توان اظهار داشت که از نظر سنجش انواع روایی و پایایی برای ابزار حمزه پور و فخری (۳) جای نقد وجود دارد. زیرا که نمونه های پژوهش فقط مختص به ۲ بازارچه کیله و تمرچین (از شهرستان پیرانشهر) بوده است، این امر نیز می تواند جزء محدودیت های استفاده از این ابزار به شمار آید، در حالیکه "مقیاس تاثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی" در پژوهش حاضر، در بین ساکنان بومی ۱۲ بازارچه مرزی غرب کشور در استان های کرمانشاه، کردستان، آذربایجان غربی و ایلام (شامل بازارچه های مرزی پرویزخان، شیخ صالح، سومار، تپله کو، شوشمی، سیران بند، سیف سقز، باشماق، کیله، صنم بلاغی، تمرچین، مهران) طراحی و روان سنجی گردیده است. در "مقیاس تاثیر بازارچه های مرزی در زندگی مردمان بومی"، یکی از زیر مقیاس های بدست آمده، وضعیت گردشگری بود که حاکیست فعالیت بازارچه های مرزی بر رونق گردشگری این مناطق تاثیر داشته و در این زمینه، نتایج بدست آمده از پژوهش های امان پور و همکاران (۲۳)، Chattalas & Shukla (۲۴) و نیازمند (۲۵) نیز موید این یافته می باشد؛ این یافته را چنین می توان تبیین نمود که

سپاسگزاری

این مقاله حاصل رساله دکتری عبدالرضا نورمحمدی به راهنمایی آقای دکتر اصغر محمدی می باشد که به شماره ۱۳۹۸/۵/۲ و در تاریخ ۱۳۹۸/۵/۲ در سایت <https://irandoc.ac.ir> به ثبت گردیده است. در پایان، از همه عزیزانی که در انجام این پژوهش، یاری رساندند، تقدیر و تشکر به عمل می آید.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ گونه تعارضی منافی را گزارش نکرده اند.

References

1. Slitter D, Tonks F. [Bazar Society]. Translated by Hossein Qaziyan. Tehran: Ney Publication. 2015.
2. Kohne Pushan SH, Shayan H. [Investigating the economic effects of smuggling on border cities case study; City of Marivan]. Journal of Applied Research in Geographical Sciences. 2013; 13 (29): 51- 73. <http://jgs.khu.ac.ir/article-1-1513-fa.html>
3. Hamzeh Pour Z, Fakhri S. [An analysis of the role of common border markets in improving the security of border areas (Case study of Sardasht and Piranshahr Border Markets)]. Journal of Military Management. 2017; 17 (67): 104- 140. http://jmm.iranjournals.ir/article_29925.html
4. Pour Nazmi Y. [A study of the functioning of border markets and its role in the growth and development of the regional economy]. Master thesis. Islamic Azad University. Research Sciences Branch Tehran. 2010.
5. Roknoddin Eftekhari AR, Papoli Yazdi MH, Abdi E. [An analysis of economic impacts of Border markets on development of border areas case study: Sheikh Saleh Border Market, Salas Babajani Township, Kermanshah Province]. International Quarterly of Geopolitics. 2008; 4 (12): 82- 109. http://journal.iag.ir/article_57058.html?lang=fa
6. Alizadeh T. [Investigating the socio-economic effects of regional development with emphasis on free trade zones (Case study: Pars Abad Moghan)]. National Conference on Sustainable Development and Investment Opportunities. 2014. Pars Abad Moghan. <https://civilica.com/doc/317114/>
7. Pashazadeh A, Khodakarami Z. [The role of border bazaars in the economic security of border areas (Case study: Bilesvar Border Bazaar)]. National Conference on Border Cities and Security, Challenges and Approaches. 2012. Zahedan. <https://civilica.com/doc/179116/>
8. Seydi HR. [Economic Jihad on combating commodity and currency smuggling- central organization against commodity and currency smuggling]. Tehran: Deputy Minister of Culture and Propaganda. 2015.
9. Mirzaei H, Abdo Zadeh S. [Investigating the effect of border markets on the quality of life of border villagers (Case study: Border markets and villages of Marivan city)]. Journal of Community Development (Rural and Urban Communities). 2014; 6 (2): 255- 278. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=248151>
10. Nastaran M, Rabiee K, Abdolkhoda K. [Effective effect on the concentration of informal mining in the border town of Baneh]. Journal of Urban Studies. 2015; 4 (14): 91- 101. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=269915>
11. Ebrahimi Mastakani A. Ahmadvand M. [Assessing the socio-economic impacts of the border market of Sero on development of surrounding rural areas]. Journal of Rural Research. 2015; 6 (2): 369- 388.
12. Badri SA, Darban Astaneh AR, Sadi S. [The impact of border markets to promote socio-economic indicators frontier rural areas; Case study: Bashmaq Border Market, Marivan]. Journal of Spatial Planning. 2017; 7 (3): 41-62.
13. Khoshnevisan M. [The role of border markets in

- promoting public safety in the city of Marivan]. Kurdistan Law Enforcement Quarterly. 2018; 9 (35): 1-38. http://journals.police.ir/article_91736.html
14. Tayebnia SH, Manouchehri S. [The role of border markets in the social and economic development of rural areas case: Khao and Mirabad Villages of Marivan county]. Journal of Space Economics and Rural Development Year. 2016; 5 (1): 147- 172. <http://ensani.ir/fa/article/362689/> <https://doi.org/10.18869/acadpub.serd.5.15.147>
  15. Sarayi H. [An Introduction to the Research Sample in Research]. Tehran: Samat Publications. 2015.
  16. Tayebi Abolhasani A.H. [Introduction to research methodology: Standard procedures for qualitative data analysis]. Journal of Science and Technology Policy Letters. 2019; 9 (2): 67- 95. http://stpl.ristip.sharif.ir/article_21535_d7df0f8d67cc7fe6f58b150cc004f39f.pdf
  17. Lawshe CH. A qualitative approach to content validity. Journal of Personnel Psychology. 1975; 28 (4): 563-750. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x>
  18. Babbie E. The Practice of Social Research. 12th edition. Belmont: Wadsworth. 2010. <http://ccftp.scu.edu.cn/Download/e6e50387-38f2-4309-af84-f4ceefa5baa.pdf>
  19. Sarokhani B. [Research Methods in Social Sciences: Principles and Foundations]. Volume 1. Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies. 2014.
  20. Yaghmaei F. [Measuring Behavior in Research by Valid and Reliable Instruments]. Tehran: Shahid Beheshti University of Medical Sciences and Health Services and Gholbaran Publishing. 2006.
  21. Fallah A, Mirzayi M. [Parametric analysis of multiple likelihood regression model of maximum likelihood under Haber loss function type 2: Hierarchical Bayesian approach]. Journal of Advanced Mathematical Modeling. 2010; 7 (2): 61- 84. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=333731>
  22. Stevens J P. Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences .4th edition. Hillsdale, NS: Erlbaum. 2002.
  23. Amanpour S, Naderi K, Isafi A, Mansouri Mianroud F. [Investigation and analysis of the effects of border markets on the economic and social structure of cities (Case study: Javanrood city)]. National Conference on Border Cities and Security, Challenges and Strategies. 2012. Sistan and Baluchestan. <https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=13769>
  24. Chattalas M, Shukla P. Impact of value perceptions on luxury purchase intentions: A developed market comparison. Luxury Research Journal. 2015; 1 (1): 40- 57. <https://doi.org/10.1504/LRJ.2015.069806>
  25. Nyazmand J. [The role of border markets in the development of tourism in Kurdistan province (Case study: Bashmaq Marivan Border Market)]. Master thesis. A.B.A Higher Education Institute (Abyek Qazvin). Faculty of Management. 2013.
  26. Ladhari R. A review of twenty years of SERVQUAL research. International Journal of Quality and Service Sciences. 2009; 1 (2): 172-198. <https://doi.org/10.1108/17566690910971445>
  27. Buhalis D, Costa C, Ford F. Tourism Business Frontiers. Pub. Location: London. 2005. <https://doi.org/10.4324/9780080455914>